

Den som på senare år har deltagit i de av *American Academy of Religion* och *Society of Biblical Literature* arrangerade årliga sammankomster som samlar upp emot 10 000 religionsvetare från hela världen kan inte gärna undgå att notera det ökade intresset för religionens roll i konflikter av olika slag. Såväl titlarna på nyutkommen litteratur som rubrikerna på föreläsningar och namnen på seminarier speglar utvecklingen i samhället i stort. De fyra orden *la revanche de Dieu* utgör inte bara namnet på en inflytelserik bok av Gilles Kepel — de uttrycker även vad många menar kännetecknar vår tid: vi lever i en post-sekular era som i hög grad präglas av vissa gruppers både militanta och religiösa diskurser.

En del av de forskare som särskilt uppmärksammar våldets betydelse i dessa diskurser har även börjat kritiskt granska och ibland även ifrågasätta etablerade uppfattningar. Detta är både betydelsefullt och välgörande för debatten. Vissa av dessa hävdvunna «sanningar» kan vara många hundra år gamla stereotyper. En av dessa är uppfattningen att det egentligen bara är den förra delen av den kristna kanon som är problematisk. Det finns nog en neo-markionitisk *Tendenz* bakom dessa ansträngningar att identifiera de svåra texterna i den hebreiska bibeln. Frågan är om det inte vore betydligt bättre att placera även annan religiös erfarenhet, andra religiösa texter, andra religiösa ritual och andra religiösa uttryckssätt under luppen — inte bara de «gammaltestamentliga», «israelitiska» och «förkristna» texterna. Mer än en som koncentrerar sig på de hebreiska texternas svårigheter tycks mena att Nya testamentet utgör svaret eller lösningen på det problem som Gamla testamentet utgör. Sådana implicita tankegångar och explicita formuleringar bör identifieras i andras texter och undvikas i de egna. Det är förvisso inte svårt att finna texter i den förra delen av den kristna kanon som har använts för att förringa, förtrycka och förfölja olika grupper — men det vore naivt att inte inse att även nytestamentliga texter har haft motsvarande funktioner.

Ett exempel på att alternativt tillvägagångssätt är bidragen i den alldeles nyutkomna antologin *Violence in the New Testament* (red. S. Matthews & E.L. Gibson; New York & London: T & T Clark, 2005). I den boken riktas — för omväxlings skull — det skärskådande strålkastarljuset mot Nya testamentet. Bokens ursprung är en *special session* vid *Society of Biblical Literature* för något år sedan. Antologins värde ligger kanske främst i att den ställer nya frågor till gamla texter. Därigenom fungerar den som en nyttig påminnelse om att även vissa av de nytestamentliga texterna präglas av en våldsam diskurs.

Det finns i detta sammanhang även andra, intressanta och relevanta aspekter värda vår uppmärksamhet: en första grupp frågor berör det samband som föreligger mellan lidande och identitet: hur gängse var under tidigkristen tid uppfattningen att «jag är förföljd, alltså har jag rätt»? Hur vanlig är den typen av argumentation idag? Vad får den för konsekvenser?

En andra fråga är i hur hög grad saktmodets historieskrivning ska tillåtas dominera vår uppfattning av den äldsta kristna tiden. Stämmer den överens med övriga källor? Är den det enda sättet att skildra de första århundradena av kristendom? Var det verkligen de ödmjuka som ärvde landet? Vilket intentionsdjup finns i de bibeltexter som använder våldsamma bilder och uttryckssätt? Aposteln Paulus tycks vara mer än villig — åtminstone i tanken — att kastrera sina meningsmotståndare (Gal 5:12).

För det tredje kan man fråga sig vilken roll tankemönstret «Den Allra Första Illgärningen» spelar när identiteter formas och formuleras. Enklare uttryckt, «det var ju de som började!» I motsats till den kända texten i Johannesevangeliets åttonde kapitel — i vilken det meddelas att bara den som är *oskyldig* kan kasta den första stenen — handlar det här i stället om att försöka fastställa vem som begick den första oförrätten, och som därför är *skyldig* till allt som sedan sker: «Passion på förmiddagen, pogrom på eftermiddagen» (Göran Rosenberg i *Dagens nyheter* den 8 april 2004).

I detta nummer av *Svensk teologisk kvartalskrift* uppmärksammas i tre artiklar religioners roll såväl i konflikter som i konfliktlösning. Som vanligt innehåller tidskriften även en fyllig recensionsavdelning med nyligen utkommen litteratur värd att uppmärksammas. Tag och läs!

Jesper Svartvik